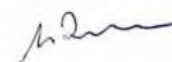

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: **Wioletta Zawitkowska**
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne:
 - dyplom ukończenia studiów magisterskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, historia, specjalność nauczycielska, 1992, temat pracy magisterskiej: „Przemysł do 1389 roku”
 - świadectwo ukończenia studiów podyplomowych z informatyki, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, 1998, temat pracy dyplomowej: „Modelowanie za pomocą sieci Petriego na przykładzie biblioteki”
 - świadectwo ukończenia studiów podyplomowych z finansów i rynku kapitałowego, Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu w Warszawie, 1999, temat pracy dyplomowej: „Analiza finansowa spółki giełdowej na przykładzie Polifarbu Becker Dębica S.A.”
 - dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie historii (nr SH/26), Wydział Socjologiczno-Historyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003 (obrona *summa cum laude*), tytuł rozprawy doktorskiej: „Jan Koniecpolski – kanclerz trzech królów. Z dziejów kariery politycznej i urzędniczej w I połowie XV wieku”
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych:
 - 1993–1994 – prowadzenie zajęć na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa zlecenie); Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie, Instytut Historii, Zakład Historii Starożytnej i Średniowiecznej
 - 1994–2004 – asystent, zatrudnienie na podstawie mianowania; Wyższa Szkoła Pedagogiczna (od 1 IX 2001 Uniwersytet Rzeszowski), Instytut Historii, Zakład Nauk Pomocniczych Historii
 - Od 1 II 2004 – nadal – adiunkt, zatrudnienie na podstawie mianowania; Uniwersytet Rzeszowski, Instytut Historii, Zakład Nauk Pomocniczych Historii (od 2006 przemianowany na Zakład Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii), od 2014 – Zakład Historii Średniowiecznej i Nordystyki Starszej

4. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) stanowiące podstawę postępowania habilitacyjnego:

Walka polityczno-prawna o następstwo tronu po Władysławie Jagielle w latach 1424–1434, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, ss. 372.

Praca doktorska poświęcona życiu i działalności Jana Taszki z Koniecpola, kanclerza trzech królów: Władysława Jagiełły, Władysława III Jagiellończyka (Warneńczyka) i Kazimierza Jagiellończyka, skierowała moją uwagę badawczą na postać pierworodnego syna Jagiełły. Początkowo zamierzałam opracować monografię kancelarii królewskiej w okresie rządów Władysława III w latach 1434–1444, a więc z uwzględnieniem specyfiki jej działalności podczas czteroletniego pobytu władcy na Węgrzech. Fakt, iż w XV w. kancelaria była ośrodkiem mającym szczególne znaczenie w kreowaniu polityki państwa, spowodował, że moje zainteresowanie zaczęło skupiać się na tym właśnie aspekcie jej funkcjonowania. Szczególną uwagę skierowałam na zabiegi polityczno-prawne, jakie podjął monarcha i jego otoczenie (w tym kancelaria), aby zagwarantować sukcesję najstarszemu synowi królewskiemu. Rozbieżność ocen i poglądów odnoszących się do okoliczności, w jakich 10-letnie dziecko objęło tron polsko-litewski i zostało koronowane, spowodowała, że za zasadne uznałam szczegółowe opisanie i wyjaśnienie zdarzeń, które doprowadziły do zjazdu elekcyjno-koronacyjnego w Krakowie 23–25 VII 1434 r. i podjęcia na nim nietypowych rozwiązań prawnych.

Swoistym mottem były dla mnie słowa prof. dr. hab. Jacka Matuszewskiego: „Ale co zrobić, gdy znaleziona w syntezie teza wywołuje wątpliwości? Czy na marginesie swych badań podejmować próby weryfikacji? Czy kwestionować ustalenia znanych autorytetów? Zwłaszcza gdy kolejni autorzy przez lata bez zmian powtarzają przyjęte wyniki, a interesująca nas teza zawarta w syntezie jest przyjmowana powszechnie, gdy nikomu żadna wątpliwość się nie nasuwa? Czy zaufać specjalistom, czy lepiej samodzielnie kontrolować twierdzenie, ryzykując, że własnego tematu nie ukończy się nigdy?”¹.

Władysław Jagiełło po zawarciu unii polsko-litewskiej w Krewie (1385) i małżeństwie z Jadwigą Andegaweńską został koronowany w Krakowie na króla Polski (4 III 1386). Od

¹ J. Matuszewski, *Złamana pieczęć, czyli o stosunku historyka do ustaleń zawartych w syntezie [w:] Przelomy w historii. XVI Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Wrocław 15–18 września 1999 roku. Pamiętnik*, t. 2, cz. 1, Toruń 2000, s. 151.

tamtej pory aż do śmierci (31 V 1434), czyli przez prawie pół wieku, był królem Polski i najwyższym księciem Litwy.

Z pierwszego małżeństwa Jagiełło doczekał się jedynie córki – Elżbiety Bonifacji, która zmarła wkrótce po urodzeniu, a niedługo potem nastąpił zgon Jadwigi Andegaweńskiej (1399). Bezpomorna śmierć córki Ludwika Węgierskiego, koronowanej wszak *in regem Poloniae*, niosła problemy natury prawnopństwowej. Powstała konieczność legitymizacji władzy Władysława II. Tragedia osobista nie mogła bowiem przerodzić się w problem państwowy, a dokładnej – problem dwóch państw, gdyż już wówczas ujawniły się różnice w pojmowaniu charakteru związku Polski i Litwy. Jagielle wyswatano więc szybko kolejną „dziedziczkę” tronu polskiego – Annę Cylejską. W wyniku rozmów toczonych między panami polskimi i litewskimi ustanowiono nowe zasady łączące oba kraje – tzw. unię wileńsko-radomską (1401), zaakceptowane przez Jagiełłę i jego stryjecznego brata Witolda Aleksandra, który na mocy podpisanych porozumień miał rządzić Litwą dożywotnio.

Z drugiego związku, z Anną Cylejską, również urodziła się Jagielle tylko córka – Jadwiga (1408). To ona jako kolejna Piastówna po kądzieli, w wyniku desygnacji ojca i elekcji panów polskich w Jedlni, w lutym 1413 r., została uznana za przyszłą królową obu krajów. Wybranie na opiekuna Jagiellonki wielkiego księcia Witolda i wydanie w październiku dokumentów tzw. unii horodelskiej przypieczętowało podjęte na początku roku ustalenia i otworzyło nową erę w stosunkach polsko-litewskich.

Przyjście na świat 31 X 1424 r. pierworodnego syna – Władysława juniora, będącego owocem czwartego małżeństwa Jagiełły z młodziutką litewską księżniczką Zofią Holszańską, stało się początkiem wieloletniej walki polityczno-prawnej o uznanie syna, potem synów, za dziedziców i następców tronu, która była kontynuowana nawet po śmierci władcy.

Jak wielokrotnie podnoszono w literaturze przedmiotu, tylko dokładna rekonstrukcja wydarzeń na podstawie źródeł może dawać solidne podstawy do formułowania ogólnych wniosków. Z tego powodu w przygotowanej monografii postanowiłam jak najbardziej szczegółowo i możliwie najszerzej omówić działania podejmowane dla osadzenia na tronie polsko-litewskim Władysława III. Wykorzystałam w tym celu różnorodny materiał: od najważniejszych aktów regulujących funkcjonowanie państwa (umowy międzypaństwowe, przywileje królewskie) poprzez liczne dokumenty różnej proveniencji, obfitą korespondencję, aż do utworów poetyckich. Materiał źródłowy do tego okresu w zasadzie został wydany – w zdecydowanej większości *in extenso*. Źródła rękopiśmienne służyły

głównie kontroli poprawności dostępnych edycji w przypadku pojawienia się wątpliwości interpretacyjnych lub dostrzeżonych nieścisłości, np. w odczycie czy tłumaczeniu².

Wyniki badań uzyskane w trakcie analizy źródłowej starałam się uzupełnić lub skonfrontować z informacjami dostępnymi w literaturze przedmiotu. Problem sukcesji tronu w Polsce był przedmiotem badań przed ponad stu laty Tadeusza Silnickiego (*Prawo elekcji królów w dobie Jagiellońskiej*, Lwów 1913), ostatnio zaś Romana Sobotki (*Powoływanie władcy w „Rocznikach” Jana Długosza*, Warszawa 2005). Omówiony został również przez Henryka Sobocińskiego (*Historia rządów opiekuńczych w Polsce*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1949, t. 2, s. 227–351). Wzmiankowany był także w syntezach dotyczących dziejów Polski i Litwy, pracach traktujących o stosunkach polsko-litewskich oraz omawiających zmagania Jagiełły z polskim narodem politycznym dążącym do poszerzania swych uprawnień politycznych, społecznych i gospodarczych. Zabiegi o ustanowienie zasad następstwa tronu omówione są także w monografiach postaci z tamtej epoki: Władysława Jagiełły, Witolda Aleksandra, Zygmunta Kiejstutowicza, Świdrygiełły Bolesława czy Zofii Holszańskiej, oraz opracowaniach poświęconych przedstawicielom polskiej i litewskiej elity politycznej bądź najbliższemu otoczeniu władców. Żadna ze wskazanych prac nie naświetla omawianego zagadnienia w sposób kompleksowy. Ponadto wiele problemów związanych z początkami Jagiellonów na tronie polskim nie zostało dotąd w ogóle podjętych, a wyjaśnienia niektórych budzą uzasadnione wątpliwości podnoszone również w najnowszej literaturze przedmiotu.

W monografii *Walka polityczno-prawna o następstwo tronu po Władysławie Jagielle w latach 1424–1434* zachowany jest w zasadzie układ chronologiczny. Wielowątkowość omawianych kwestii spowodowała jednak, że konieczne okazały się niekiedy w trakcie narracji ekskursje wstecz. Takie zabiegi zastosowano po to, aby ukazać genezę omawianego problemu lub dać szersze jego wyjaśnienie. Odmienna zasada została przyjęta w przypadku rozdziału szóstego, w którym w układzie rzeczowym, w odniesieniu do lat 1427/1428–1429/1430, ukazano różne metody i sposoby zacieśniania więzi polsko-litewskich, propolską politykę wielkiego księcia Witolda realizowaną na wielu płaszczyznach życia społeczno-gospodarczo-politycznego oraz jego współdziałanie ze stryjecznym bratem.

Ramy czasowe książki wyznaczają głównie dwie daty: 31 X 1424 r., kiedy urodził się Władysław junior, i 31 V 1434 r., dzień śmierci Władysława Jagiełły. Ten 10-letni okres wypełniony był bowiem walką polityczno-prawną o zapewnienie pierworodnemu synowi,

² Szczegółowy wykaz wykorzystanych źródeł rękopiśmiennych i drukowanych oraz literatury zawarty jest w bibliografii znajdującej się w omawianej książce.

a potem synom następstwa tronu polsko-litewskiego. Spojrzenie w czasy wcześniejsze, do genezy czwartego małżeństwa Jagiełły, służyło pokazaniu, że już wówczas pojawiły się pierwsze zabiegi polityczno-prawne panów polskich zmierzające do storpedowania królewskich planów dynastycznych lub przynajmniej wykorzystania ich w walce o poszerzenie przywilejów.

Rozprawa składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów i podsumowującego zakończenia.

We wstępie zawarto dokładne informacje odnoszące się do celu i zakresu pracy, wykorzystanych źródeł i literatury oraz konstrukcji i zawartości.

W rozdziale pierwszym (*Nigdy nie tracić nadziei*) omówiono szczegółowo plany Jagiełły i Witolda związane z zawarciem kolejnego (czwartego) małżeństwa króla z młodzianką poddanką, litewską księżniczką Zofią Holszańską. Różne motywy tego związku, a szczególnie aspekt dynastyczny, zapoczątkowały szereg wydarzeń związanych z zabiegami o koronację młodej żony. Napotkało to na opór części panów koronnych oraz skłoniło ich do podjęcia prób zmiany układu małżeńskiego Jadwigi (zastąpienie młodszego od narzeczonej o pięć lat Fryderyka, syna margrabiego brandenburskiego, starszym od niej Bogusławem V, księciem słupskim), co miało na celu szybkie (nawet niezwłoczne) wydanie za mąż oficjalnej następczyni tronu. Głównym celem takich zabiegów było przeciwdziałanie planom dynastycznym Władysława i Witolda. Potomstwo płci męskiej Jagiellonki (zwłaszcza narodzone przed koronacją Zofii) mogłoby zostać wykorzystane w ewentualnych intrygach dynastyczno-politycznych. Również oferta matrymonialna Zygmunta Luksemburskiego, który – według relacji Długosza – chciał wyswatać Jagiellę swą niedawno owdowiałą bratową Ofkę mającą otrzymać w posagu Śląsk, była najpewniej złożona po to, aby zniweczyć zamiary króla względem Holszanki.

Rozdział drugi (*Verus heres et successor?*) ukazuje działania władcy po narodzinach syna, próby przedstawienia pierworodnego jako prawowitego dziedzica i następcy, wyjątkowe przygotowania do chrztu oraz przebieg ceremonii, która miała charakter zarówno religijny, jak i polityczny. Przeanalizowane zostały problemy związane z bezwarunkowym uznaniem Władysława juniora za następcę tronu (zwołanie zjazdu do Sieradza na początek 1425 r. pod nieobecność króla, nieoczekiwany przebieg hołdu mieszczan krakowskich) oraz wydarzenia i czynniki, które mogły mieć wpływ na ich pojawienie się (próba zmiany granic diecezji krakowskiej, zamiar poboru specjalnego podatku na walkę z husytami). Omówiono także konsekwencje pobytu króla na Litwie na przełomie lat 1424 i 1425, gdy wykrystalizowały się wspólne plany dynastyczne Jagiełły i Witolda. Wykazano, że stanowisko Jagiełły wyrażone m.in. w liście do papieża z listopada 1424 r., iż narodził się mu dziedzic i następca (*heres et*

successor), nie zostało bezwarunkowo poparte przez polski naród polityczny. Władysławowi juniorowi nie odmówiono możliwości objęcia tronu po ojcu, ale ostateczną decyzję w tej sprawie i warunki, na jakich miał dostąpić tego zaszczytu, postanowiono poddać debacie na forum zjazdowym. Królowi, który przez wiele lat starał się zbudować własne zaplecze polityczne, nie udało się zjednać wszystkich panów rady do poparcia idei dziedzicznej monarchii. Akceptacja kolejnego Jagiellona na tronie polsko-litewskim, ale na mocy elekcji, stała się ważną kartą przetargową w walce szlachty o poszerzenie przywilejów. Wiele wskazuje na to, że impulsem do wzmożonej aktywności przedstawicieli narodu politycznego było już małżeństwo Jagiełły z młodzieńką litewską poddanką o ruskich korzeniach i sprawa jej koronacji. Dzięki temu (wykorzystując także trudną sytuację zewnętrzną kraju w obliczu wojny z zakonem krzyżackim) uzyskano przywilej czerwiński, a potem zapewnienie, że awansów na najwyższe godności w Polsce król będzie dokonywał jedynie za zgodą i radą prałatów i panów świeckich, oraz statut warcki.

Następny okres, opisany w rozdziale trzecim (*Od zjazdu w Brześciu Kujawskim do zjazdu w Brześciu Litewskim (1425)*), zapoczątkowała akcja zbierania aktów hołdowniczych o formularzu wskazującym na Władysława juniora jako następcę tronu. Przedmiotem analizy są kwestie ewentualnych rządów opiekuńczych (najpierw samodzielne królowej Zofii, potem wspólne z Witoldem), przebieg wydarzeń na zjeździe w Brześciu Kujawskim (1425) oraz sporządzone wówczas dokumenty odnoszące się do następstwa tronu i polsko-litewskich spraw prawnoustrojowych. Ustalono powody niewydania przez Jagiełłę przywileju brzeskiego. Wskazano, że na taką decyzję mogły wpłynąć głównie dwie kwestie – prawnoustrojowa (brak zgody Litwinów na zapis wskazujący, iż ich kraj stanowi wyłączone *patrimonium* Jagiełły i jego syna, mogące grozić inkorporacją lub co najmniej pozbawiające możliwości ubiegania się o sukcesję po śmierci Witolda innych Giedyminowiczów i skutkujące ograniczeniem praw litewskiego narodu politycznego w procesie powoływania kolejnego władcy na mocy elekcji) oraz kancelaryjna (niemożność uwierzytelnienia aktu pieczęcią majestatyczną, która była przechowywana w skarbcu królewskim na Wawelu, i konieczność sporządzenia na podstawie tego pierwszego oryginału odrębnych aktów dla poszczególnych ziem). Analiza źródeł pozwoliła przedstawić właściwą chronologię wydarzeń zmierzających do nakłonienia księcia mazowieckiego Siemowita IV do odbycia homagium oraz postawić tezę, że zaplanowany na jesień wspólny polsko-litewski zjazd w Brześciu Litewskim został zwołany najpewniej w celu zatwierdzenia ustaleń zawartych w dokumencie królewskim. Bardzo możliwe, iż w zaistniałym konflikcie polityczno-prawnym w sprawie sukcesji została wykorzystana nawet zaraza panująca w tym roku w Koronie. Oficjalnie

z tego zapewne powodu król nie wrócił do Małopolski po zjeździe w Brześciu Kujawskim i niewykluczone, że demonstracyjnie wywiózł ze stolicy pierworodnego syna. Wiele argumentów wskazuje na to, iż w Brześciu Litewskim nie uzyskano zgody Witolda i panów litewskich na rozwiązania zaproponowane w Brześciu Kujawskim. Sztucznie spotęgowany konflikt o młyn w Lubiczu przesądził o odroczeniu tej sprawy na kolejny zjazd i pozwolił Jagielle podjąć decyzję o dalszym niewydawaniu panom polskim aktu brzeskiego.

Rozdział czwarty (*Pod pretekstem młyna w Lubiczu*) poświęcony został zazębieniu się spraw polsko-litewskich (w tym dynastycznych) z polityką wobec zakonu krzyżackiego i Zygmunta Luksemburskiego. Jej ukierunkowaniu służył zapewne wyjątkowo długi pobyt króla i jego żony na Litwie na przełomie lat 1425 i 1426, zapoczątkowany udziałem w zjeździe grodzieńskim w obecności wielkiego mistrza i wielkiego księcia oraz litewskiej elity władzy. W tym kontekście opisano również wspólne długie polowanie Jagiełły i Witolda oraz przebieg konfliktu o młyn (twierdzę) w Lubiczu, angażującego dyplomację polską i litewską na początku 1426 r., a także szersze gremia szlacheckie, które obradowały w tej sprawie na zjazdach w Piotrkowie i w Warcie. Ukazano rzeczywiste przesłanki oporu Jagiełły na zjeździe w Łęczycy (1426) przeciwko wydaniu dokumentu zredagowanego rok wcześniej na zjeździe w Brześciu Kujawskim oraz zabiegi książąt mazowieckich zmierzające do osłabienia zależności lennej od Polski i udział w tym procesie Zygmunta Luksemburskiego. Pozwoliło to wysunąć hipotezę, że wobec narodzin w maju 1426 r. kolejnego syna królewskiego, Kazimierza, i w związku z brakiem wspólnych ustaleń z Litwinami odnośnie do systemu władzy w państwie polsko-litewskim, sprawę następstwa tronu odłożono na następny rok.

Ważnym wydarzeniem roku 1427 poświęcony jest rozdział piąty (*Burzliwy rok 1427*) ukazujący próby wykorzystania buntu szlachty ruskiej z 1426 r. w polityce dynastycznej Jagiełły i Witolda. Służyła temu podróż króla, królowej i królowny Jadwigi na Ruś w pierwszej połowie 1427 r. oraz złożenie bezwarunkowego hołdu przez przedstawicieli tamtejszych ziem Władysławowi juniorowi jako następcy tronu. Z walką o pozycję dynastii wiąże się też przebieg wydarzeń na sierpniowym zjeździe generalnym w Wiślicy, na którym najpewniej doszło do rozprzestrzenienia się politycznej plotki o rzekomej niewierności królowej. Ustalenie kręgu osób zamieszanych w szerzenie pomówień i motywów, jakie nimi kierowały, następnie zjazd w Horodle (pierwotnie zwołany najpewniej już na początku 1427 r. w celu poczynienia wspólnych ustaleń prawnoustrojowych) i dalszy przebieg afery związanej z oskarżeniami wobec Zofii mają istotne znaczenie dla śledzenia walki o tron dla potomków króla, który pod koniec roku doczekał się kolejnego syna – Kazimierza Andrzeja.

Wśród najważniejszych wydarzeń z lat 1427/1428–1429/1430, wiążących się z problematyką podjętą w niniejszej pracy, należy zwrócić uwagę na próby i sposoby zacieśnienia więzów łączących Polskę z Litwą podejmowane przez obu władców. W rozdziale szóstym (*Próba sił czynników rządzących*) przedstawiono więc powtórny zapis oprawy dla wielkiej księżnej Julianny, wspólną polsko-litewską wyprawę na Nowogród Wielki i propolską politykę kościelną wielkiego księcia, znaczenie Witolda jako arbitra w sporze polsko-krzyżackim, przygotowania do zjazdu łuckiego i rolę, jaką odegrali w nich królowa Zofia oraz zaufani doradcy Jagiełły. Tzw. burza koronacyjna wywołana na zjeździe w Łucku (1429) była ważna w ustalaniu zasad przejmowania władzy w obu państwach. Pojawienie się w tamtym okresie, po raz kolejny, wątku rzekomej niewierności królowej, udział w tych intrygach wielkiego mistrza krzyżackiego, ewentualność włączenia do kręgu intrygantów politycznych królowej Jadwigi i jej otoczenia – wskazują na zaostrzenie walki o sukcesję Jagiellonów. Jej przejawów można doszukać się także w okolicznościach wydania oraz formularzu osobistych aktów hołdowniczych panów polskich z lat 1428 i 1429, jak również podróży Jagiełły na Litwę pod koniec 1429 r. i toczonych z Witoldem naradach, których konsekwencją było zwołanie zjazdu w Jedlni.

Rozdział siódmy (*Przywilej jedlneński martwą literą prawa?*) przedstawia przebieg zjazdu w Jedlni w 1430 r. i umowę zawartą wówczas przez Jagiełłę z polskim narodem politycznym w kwestii następstwa tronu oraz stanowisko panów koronnych wobec planów ustrojowych Witolda i członków litewskiej elity władzy. Brak zgody strony litewskiej na zapisy w dokumencie królewskim wskazujące na zamiar inkorporacji ich kraju po śmierci Witolda do Korony zadecydował, że przywilej jedlneński na wiele miesięcy pozostał martwą literą prawa. Plany samodzielnej regencji królowej Zofii, misterna gra polityczna toczona przez obu braci stryjecznych w oficjalnych działaniach i korespondencji (także z Zygmuntem Luksemburskim i Pawłem von Rusdorfem), zjazd Wielkopolan w Łęczycy (1430) i podjęcie bezpośrednich rozmów ze stroną litewską, wyjazd Jagiełły z delegacją panów polskich na Litwę, negocjacje polsko-litewskie toczone w obecności umierającego Witolda oraz okoliczności przekazania władzy Świdrygielle, w tym rzekome uwięzienie króla na Litwie – to kolejne odsłony walki o prawa dynastii toczonej też na zjazdach w Warcie (1430) i Sandomierzu (1431), m.in. za pomocą kolejnych pomówień królowej Zofii o niewierność małżeńską. Do innych przejawów walki polityczno-prawno-dyplomatycznej o sukcesję należy zaliczyć dalsze wydarzenia z roku 1431: hołd mieszczan i burgrabiów krakowskich, zjazd w Bieczu, zmiany na starostwie krakowskim i homagium Piotra Szafrąca jako starosty krakowskiego złożone wyjątkowo pod nieobecność króla, ale wobec Zofii i zapewne jej

synów – uznanych już oficjalnie na zjeździe w Jedni za następców tronu. Analiza utworu *Pochwała Krakowa* Stanisława Ciołka wykazała, że powstał on w czasie walki polityczno-prawnej o sukcesję tronu najpewniej w pierwszej połowie 1431 r. i był również specyficznym środkiem propagandy dynastycznej.

Rozdział ostatni (*Razem pod berłem Jagiellonów czy osobno?*) zawiera problematykę związaną z dążeniem do uregulowania kwestii władzy na Litwie pod dyktando panów polskich i zgodnie z polską racją stanu (misja Jana Lutkowica, wyprawa łucka przeciw Świdrygielle, rozejm w Czartorysku, rzekomo samodzielnie złożona Świdrygielle przez Piotra Szafranca propozycja regencji, losy zjazdu w Połubiczach, zamach stanu na Litwie, tzw. unia grodzieńska 1432 r. zawarta z Zygmuntem Kiejstutowiczem, dokumenty wydane w styczniu 1433 r. w Krakowie i Trokach, polsko-litewski zjazd w Krynkach w styczniu 1434 r., akty wydane w Nowym Mieście Korczynie i Grodnie w lutym 1434 r.), a także przedstawia zmagania Władysława Jagiełły z wewnętrzną opozycją w Polsce (plotki o rzekomym truciutku córki Jadwigi przez królową, dwukrotny proces i ostateczny wyrok w sprawie Jana Strasza dotyczącej rzekomej niewierności Zofii, wystawienie przywileju krakowskiego w styczniu 1433 r.). Na szczególną uwagę zasługuje zjazd w Sieradzu w 1432 r., na którym doszło do wyboru na następcę Jagiełły Władysława juniora. Ta pierwsza w Polsce elekcja *vivente rege* została przeprowadzona na podstawie nieco zmodyfikowanych zasad ustalonych w przywileju jedlneńskim. Oficjalnym powodem zastosowania takiego rozwiązania mogła być konieczność wskazania następcy tronu wileńskiego dla dobra unii (a w zasadzie jej trwania). Litewskie dziedzictwo Jagiellonów było w tym czasie poważnie zagrożone w związku z realizującymi się planami dynastycznymi Świdrygielle, którego żona w czasie obrad sieradzkich była przy nadziei. Zmiana sytuacji na Litwie po zamachu w Oszmianie i odsunięcie groźby powstania nowej litewskiej dynastii spowodowały powrót do wcześniejszych ustaleń.

W wyniku poczynionych analiz wykazano, że w chwili śmierci króla walka polityczno-prawna o następstwo tronu, pomimo wydania przywileju krakowskiego i kolejnych dokumentów unii tzw. grodzieńskiej, nie zakończyła się. Pozostawienie w egzemplarzach „polskim” i „litewskim” unii grodzieńskiej różnobrzmiących *passusów* odnoszących się do sposobu obejmowania władzy na Litwie przez następnego wielkiego księcia dawało w przyszłości możliwość odnowienia się konfliktu na tym tle (jest to widoczne już przy objęciu tronu litewskiego przez Kazimierza Jagiellończyka w 1440 r.). W wydanych na początku lat 30. XV w. dokumentach brakowało również uregulowań prawnych na wypadek śmierci władcy przed osiągnięciem przez jego następcę lat sprawnych. Kwestia ewentualnej opieki (regencji) i jej zakresu musiała zostać podjęta już po zgonie Władysława Jagiełły 31 V

1434 r. przez pozostałe czynniki rządzące, tj. głównie królową – wdowę Zofię Holszańską i członków rady królewskiej, z udziałem szerszego gremium szlachty i przedstawicieli niektórych miast oraz po uwzględnieniu stanowiska strony litewskiej.

W zakończeniu dokonano rekapitulacji ustaleń i przedstawiono wnioski z przeprowadzonych badań.

Napisanie tej monografii, opartej głównie na materiale źródłowym, pozwoliło więc na szczegółowe odtworzenie wydarzeń z okresu zabiegów Jagiełły o założenie dynastii i walki o zagwarantowanie synowi (synom) następstwa tronu. Dzięki temu możliwe było zweryfikowanie wielu sądów funkcjonujących dotąd w literaturze przedmiotu. Wykazano, że działania wokół uznania sukcesji w linii męskiej Jagiellonów wiązały się nie tylko z pozbawieniem prawa do tronu córki Jadwigi, prawnuczki po kądzieli Kazimierza Wielkiego, ale przede wszystkim dotyczyły skomplikowanych spraw ustrojowych oraz systemu władzy (politycznego) w obu krajach. Podmiotami w tej grze prócz Władysława Jagiełły i wielkiego księcia Witolda (a po jego śmierci Świdrygiełły i Zygmunta Kiejstutowicza) były oba narody polityczne – polski i litewski. Próby prawnego uregulowania kwestii następstwa tronu w Polsce, które pojawiły się wkrótce po narodzinach pierworodnego syna Jagiełły ujawniły bowiem różne pojmowanie charakteru związku Polski z Litwą, wynikające przede wszystkim z niejednoznaczności zapisów w dokumentach unii horodelskiej (1413).

Jagiełło, kierując się dobrem dynastii, przy pomocy Witolda, który nie miał męskiego potomka, zaczął dążyć do wzmocnienia swych praw dziedzicznych i w Polsce, i na Litwie. Panowie polscy zamierzali natomiast wykorzystać problem sukcesji do zatwierdzenia dotychczasowych praw i przywilejów oraz zdobycia nowych. Część z nich uznała tę okoliczność także za doskonałą okazję do dokończenia dzieła rozpoczętego w Krewie, czyli uzyskania jednoznacznego, pisemnego potwierdzenia inkorporacji Litwy do Polski. W odpowiedzi na takie żądania, w toku walki między królem a polskimi możnowładcami, panowie litewscy zaczęli dążyć do potwierdzenia funkcjonowania unii z Polską na zasadzie federacji i uzyskania przez Wielkie Księstwo statusu równego Koronie. Skomplikowaną sytuację wewnętrzną starali się wykorzystać do osłabienia znaczenia nowo powstałej monarchii (i dynastii) jagiellońskiej jej sąsiedzi, a zwłaszcza Zygmunt Luksemburski i Paweł von Rusdorf, jak również książęta mazowieccy, lennicy mołdawscy i Tatarzy.

Z racji podejmowanych tematów praca dotyczy różnorodnych problemów odnoszących się m.in. do kultury politycznej, prawnej czy parlamentarnej. Jagiełło (jak też jego następcy) nie mógł sam stanowić prawa. Musiał czynić to na forum zjazdowym za zgodą panów rady,

a niekiedy nawet szerszego grona społeczeństwa. Wyższe duchowieństwo, szlachta i niektóre miasta (głównie Kraków) posiadały bowiem suwerenność polityczną. Ich przedstawiciele mieli możliwość oddziaływania na decyzje króla. Była to jednak zależność obustronna, gdyż stany same nie miały suwerenności prawnej. Mogły jedynie wywierać mniej lub bardziej skuteczny nacisk na króla. Jak wykazano w pracy, najpewniej ceną za zgodę panów polskich na koronowanie królowej Zofii była akceptacja przez monarchę statutu warckiego (1423) uchwalonego na zjeździe pod nieobecność Jagiełły, co z pewnością było olbrzymim sukcesem liderów społeczności szlacheckiej. W podobnej sytuacji był Witold, który w swych działaniach również musiał uzyskać akceptację litewskiej elity politycznej. Jak wykazały badania Henryka Łowmiańskiego, każdy z wielkich książąt co najmniej od XIV w. musiał w swych działaniach liczyć się z opinią bojarów. Ich niezadowolenie mogło skutkować utratą autorytetu, a nawet władzy (o czym przekonał się m.in. w 1432 r. Świdrygiełło obalony przez Zygmunta Kiejstutowicza).

Ustalenie zasad następstwa tronu po Jagielle wymagało więc znalezienia rozwiązania, na które musiały zgodzić się obie strony: polska i litewska, składające się z różnych (także liczebnie) czynników rządzących, w których kręgach istniały znaczne niekiedy różnice poglądów. Ponieważ podstawą stanowienia prawa była wówczas jednomyślność (*quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet*), aby ją osiągnąć i doprowadzić do zamierzonego celu (np. wydania aktu prawnego), konieczne było użycie różnorodnych metod walki politycznej.

Żadna z dotychczasowych prac nie naświetlała omawianego zagadnienia w sposób kompleksowy. W historiografii brakowało szczegółowej rekonstrukcji wydarzeń z tego czasu. Szczególnie niedoceniany w przeprowadzonych dotąd badaniach był „wątek” litewski, czyli aspiracje i możliwości polityczne panów litewskich. W monografii udało się ustalić, że wypaczony obraz wydarzeń z tamtych lat wynika głównie ze stronniczego, niepełnego opisu przedstawionego przez Jana Długosza. *Annales*, które bez wątplenia są jednym z najważniejszych źródeł późnego średniowiecza, to dzieło historyka, ale i polityka. Przebieg zdarzeń został więc ukazany tak, jak to widział (lub chciał widzieć) kronikarz krakowski, zgodnie z polską racją stanu. Tymczasem, jak wykazano w pracy, siła i znaczenie litewskiego narodu politycznego okazały się u schyłku rządów Jagiełły równe sile polskiego narodu politycznego.

Zamysł napisania osobnej monografii traktującej o kwestii następstwa tronu po Władysławie Jagielle narodził się w 2014 r. Praca ta powstała więc w bardzo krótkim czasie i jest wprowadzeniem do kolejnej książki poświęconej rządóm Władysława III Jagiellończyka

(Warneńczyka) jako króla Polski i najwyższego księcia Litwy w latach 1434–1440, czyli do objęcia przez niego także tronu węgierskiego.

Mam nadzieję, że ustalenia przedstawione w monografii staną się inspiracją do dalszych badań nad początkami Jagiellonów na tronie polskim, stosunkami polsko-litewskimi oraz walką społeczeństwa szlacheckiego (zarówno polskiego, jak i litewskiego) o prawa obywatelskie. Poczynione wnioski ukazują bowiem ponadczasowość reguł i mechanizmów stosowanych w podejmowanych przez decydentów działaniach politycznych. Niewykluczone, że zostaną wykorzystane także do analizy niektórych współczesnych problemów polityczno-prawnych. W celu udostępnienia książki szerszemu gronu odbiorców zamierzam ubiegać się o grant umożliwiający jej przetłumaczenie na język litewski lub angielski.

5. Omówienie pozostałego dorobku i innych osiągnięć naukowo-badawczych

Mój dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora jest szczegółowo wymieniony w „Wykazie opublikowanych prac naukowych” (zał. nr 3) oraz w pozostałych załącznikach dołączonych do wniosku. Poniżej znajduje się tylko zwięzłe jego omówienie.

Dorobek ten można podzielić na kilka grup tematycznych.

Pierwszy chronologicznie obszar badań był związany z dziejami rodu Pobogów i rodziny Koniecpolskich w wiekach średnich oraz przygotowywaną dysertacją doktorską. Dogłębna (wszechstronna) analiza działalności ich najwybitniejszych przedstawicieli, oparta na szczegółowych badaniach archiwalnych (źródła rękopiśmienne) spowodowała, iż w pracy zostały podjęte nie tylko problemy genealogiczne i prozopograficzne (sięgające wstecz do przełomu XI i XII w.), ale również zagadnienia heraldyczne, sfragistyczne i osadniczo-własnościowe, a także odnoszące się do paleografii czy dyplomatyki (funkcjonowanie kancelarii królewskiej). Sylwetka głównego bohatera, kanclerza Jana Taszki, została zaprezentowana na szerokim tle politycznym, społecznym i gospodarczym. Pod względem tematyki praca ta stoi na pograniczu dwóch typów opracowań: monografii biograficznej (biografii indywidualnej) poświęconej wybitnym osobom z życia politycznego Polski średniowiecznej i monografii genealogicznej rodów lub rodzin. Omówione zostały w niej również problemy związane z funkcjonowaniem polskiego społeczeństwa, mechanizmami kształtowania się elit czy relacjami monarchy z poddanymi w XV w.

Po dokonaniu uzupełnień pracę doktorską opublikowałam pt. *W służbie pierwszych Jagiellonów. Życie i działalność kanclerza Jana Taszki Koniecpolskiego*. Książka doczekała się dwóch obszernych recenzji i dwóch mniejszych informacji (zob. zał. nr 3, poz. 6). Długi

cykl wydawniczy spowodował, że wcześniej wydałam drukiem fragment rozdziału traktującego o roli kanclerza w czasie bezkrólewia po śmierci Władysława Warneńczyka (*Udział Jana Koniecpolskiego w zabiegach o osadzenie na tronie polskim wielkiego księcia Kazimierza Jagiellończyka*). Rozważania dotyczące herbu Pobóg przedstawiłam w formie osobnego artykułu (*O herbie Pobóg w XV wieku. Na marginesie badań nad dziejami Koniecpolskich w wiekach średnich*), przez co stanowi on uzupełnienie informacji zawartych w monografii. Podejmując się wspólnie z prof. dr hab. Anną Pobóg-Lenartowicz organizacji konferencji „Rody na Śląsku w średniowieczu i czasach nowożytnych na tle porównawczym: Małopolska i Ruś Czerwona”, przygotowałam osobny artykuł (*Koniecpolscy herbu Pobóg i ich związki z Rusią Czerwoną w XV wieku*), który ukazał się w monografii mego współautorstwa (*Rody na Śląsku, Rusi Czerwonej i w Małopolsce: średniowiecze i czasy nowożytne. Stan badań, metodologia, nowe ustalenia*). W części dotyczącej „wielgomłyńskiej” („kanclerskiej”) linii Koniecpolskich artykuł ten stanowi w zasadzie rekapitulację i uzupełnienie informacji zawartych we wzmiankowanej monografii, ale w części odnoszącej się do linii starszej (potomków Przedbora, syna Jakuba) jest to nowe opracowanie. Na marginesie badań nad początkami Pobogów powstał również artykuł traktujący o wiecu w Korytnicy, który odbył się wedle moich badań w 1225, a nie jak sądzono dotąd w 1227 r. (*O wiecu w Korytnicy raz jeszcze*). Materiał badawczy, który zgromadziłam do opracowania dziejów drugiej gałęzi Koniecpolskich, w połączeniu z zainteresowaniami sfragistyką szlachecką pozwolił także na opublikowanie artykułu poświęconego pieczęci Mikołaja, syna Przedbora (*Pieczęć Mikołaja z Koniecpola z 1464 r. jako źródło ikonograficzne do badań nad polską średniowieczną heraldyką rycerską*). Pośrednio z tą problematyką związany jest artykuł, będący rozszerzoną i uzupełnioną wersją referatu przedstawionego na III Kongresie Mediewistów Polskich w Łodzi, poświęcony relacjom kanclerza i biskupa krakowskiego (*Biskup Zbigniew Oleśnicki i kanclerz Jan Tazska Koniecpolski – wielkie osobowości i ich rola polityczna w Polsce I połowy XV wieku*). Zgodnie z poczynionymi przeze mnie ustaleniami Koniecpolski po śmierci swego wuja Jana Szafrąńca objął po nim nie tylko kanclerstwo, ale także ster stronnictwa dworskiego (kanclerskiego, królewskiego), co automatycznie sytuowało go jako głównego przeciwnika biskupa Oleśnickiego – przywódcy opozycji.

Pracując nad monografią Koniecpolskich, zaczęłam również interesować się losami kobiet w tej rodzinie. Osobny artykuł na krótko przed ukończeniem rozprawy doktorskiej poświęciłam Nawojce Koniecpolskiej. Podsumowanie rozważań nad „polityką małżeńską” prowadzoną przez przedstawicieli rodziny w XV w. zaprezentowałam na jednym z zebrań

naukowych w krakowskim oddziale Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, a następnie w rozszerzonej wersji opublikowałam w formie artykułu (*Koligacje małżeńskie Konięcpolskich i ich rola polityczna w Polsce pierwszych Jagiellonów*). Z inicjatywy ówczesnej przewodniczącej Komisji Historii Kobiet Komitetu Nauk Historycznych PAN prof. dr hab. Jadwigi Hoff podjęłam próbę rozszerzenia badań nad dziejami kobiet również na wieki średnie i wczesne czasy nowożytne. W związku z tym zainicjowałam cykl wykładów otwartych pt. *Kobiety o kobietach...* Wygłoszone wówczas przez wybitne polskie badaczki dziejów średniowiecza referaty w rozszerzonej wersji wraz z kilkoma innymi artykułami znalazły się w wydanej pod moją redakcją monografii (*Kobiety o kobietach. Studia i szkice. Średniowiecze i czasy nowożytne*). Wzięłam również udział w konferencji „Kobiety i procesy migracyjne”, na której wygłosiłam niepublikowany dotąd referat: *Pod ostrzałem armat. Podróż królowej Elżbiety Luksemburskiej w czasie wojny domowej na Węgrzech w latach 1440–1442*. Na konferencji „Królowa Jadwiga – patronka integracji” zaprezentowałam wystąpienie pt. *Jadwiga Andegaweńska w świetle „Annales” Jana Długosza* (również niepublikowane).

Fakt, iż główny bohater rozprawy doktorskiej Jan Tazka był kanclerzem trzech królów, skierował moją uwagę badawczą na problemy związane z funkcjonowaniem tego urzędu. Planując opracować dzieje tej instytucji w czasach panowania Władysława III, przeprowadziłam kwerendę, w czasie której odnalazłam nieznany dotąd dokument wydany przez Konięcpolskiego jako starostę ratneńskiego, co pozwoliło nie tylko ustalić czas i okoliczności objęcia tenuty, ale również omówić funkcjonowanie tego ważnego pod względem strategicznym starostwa (*Nieznany dokument Jana Konięcpolskiego z 29 III 1449 r. Przyczynek do dziejów Ratna i starostwa ratneńskiego w połowie XV wieku*). Praca nad tym artykułem zapoczątkowała nurt edytorski w moich badaniach. W programie studiów historycznych, które odbyłam w WSP, nie miałam zajęć ani z łaciny średniowiecznej, ani też z wydawnictwa źródeł. Wykorzystując możliwość konsultacji na licznych stażach i pobytach naukowych, starałam się rozwinąć swój warsztat badawczy. Dzięki temu powstały edycje źródłowe kolejnych dokumentów (*O pewnym błędzie wydawniczym, czyli rzecz o dokumencie Kazimierza Jagiellończyka dla miasteczka Krasnepole (Niżankowice) z 27 VII 1448 r.*), opisy ich losów (*Najstarsze dokumenty do dziejów Niżankowic (Krasnegopola) w zasobie Archiwum Państwowego w Przemyślu*) oraz omówienia problemów związanych z udostępnianiem i ochroną (*O konieczności intensyfikacji procesów digitalizacji materiałów archiwalnych i pożytkach z tego płynących na przykładzie zbioru dokumentów pergaminowych Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie*). Współpraca podjęta z Archiwum

Archidiecezjalnym w Częstochowie zaowocowała organizacją wspólnej konferencji i przygotowaniem publikacji (*Archiwa i kancelarie w służbie Kościoła i nauki*), skatalogowaniem zbioru najstarszych dokumentów tam przechowywanych oraz wydaniem kilku dokumentów (*Dokumenty odpustowe papieża Leona XIII dla kościoła parafialnego w Radomsku w zbiorach Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie; Dokument króla Aleksandra Jagiellończyka dla sukienników wieluńskich z 1 lutego 1502 roku potwierdzający i transumujący przywilej Kazimierza Jagiellończyka z datą 25 marca 1450 roku*). Z inicjatywy dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie śp. Stanisława Turka rozpoczęłam prace nad edycją najstarszego dokumentu pergaminowego przechowywanego w zbiorach tej instytucji. Przedwczesna śmierć dyrektora stała się impulsem do szybkiego wydania tego dokumentu w formie osobnej książeczki stanowiącej swoisty hołd temu zasłużonemu pasjonatowi historii (*XV-wieczny dokument arcybiskupa Jana Rzeszowskiego w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie*). Zwieńczeniem działalności edytorskiej było opublikowanie wspólnie z dr. Grzegorzem Zamoyskim z okazji 660. rocznicy lokacji *Przywilejów miasta Rzeszowa XIV-XIX wieku*.

Ta ostatnia publikacja wiąże się również z innym ważnym nurtem moich badań. Objęcie funkcji zastępcy dyrektora Instytutu Historii ds. organizacji i finansów (kadencja 2005–2008) zapoczątkowało współpracę z władzami lokalnymi. W 2009 r. z mojej inicjatywy została zorganizowana konferencja poświęcona 655. rocznicy lokacji miasta Rzeszowa, na której wygłosiłam referat *Właściciele Rzeszowa i ich herby (do połowy XVIII w.)*. Artykuły powstałe na kanwie zaprezentowanych wówczas wystąpień ukazały się drukiem w monografii pod moją współredakcją (*Rzeszów – w 655. rocznicę lokacji. Studia z dziejów miasta i regionu*). Jako współorganizator poczułam się zobligowana do podjęcia głębszych badań nad początkami Rzeszowa. Taka była geneza moich zainteresowań historią Rzeszowa, co przelożyło się na organizację następnych konferencji (np. „Rzeszów – od miasteczka prywatnego do centrum nowoczesnej metropolii”), powstanie kilku artykułów na ten temat (*O nadaniu prawa miejskiego dla Rzeszowa raz jeszcze; Lokacja wsi Powetna (Powietna, Pobitno) pod Rzeszowem w 1380 r.; Powstanie i uposażenie parafii w Krasnem w świetle dokumentu fundacyjnego Małgorzaty Rzeszowskiej i jej córek z 4 marca 1412 roku*), opracowanie 27 haseł do wydania drugiego *Encyklopedii Rzeszowa*, a ostatecznie edycję wspomnianych już *Przywilejów miasta Rzeszowa...* W efekcie przeprowadzonych badań udało się np. odnaleźć w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie dokument z 1380 r. dotyczący lokacji podrzeszowskiej wsi Pobitno, który pozwolił

dokładniej zrekonstruować proces kształtowania się rzeszowskiego ośrodka osadniczego. Warto podkreślić, że idea obchodzenia swoistych urodzin miasta w rocznicę wydania dokumentu przez Jana Pakosławica jest realizowana do chwili obecnej. Co roku około 19 stycznia organizowane są imprezy związane z tym wydarzeniem i weszło ono już na stałe do miejskiego kalendarza imprez.

W tym samym czasie kontynuowałam wieloletnią współpracę z Regionalnym Ośrodkiem Kultury, Edukacji i Nauki w Przemyślu (od 2010 – Przemyskie Centrum Kultury i Nauki „Zamek”). Uczestniczyłam w konferencjach odnoszących się do historii miasta i regionu (np. „Zamek przemyski na przestrzeni wieków”, na której wygłosiłam referat *Starostowie przemyscy w drugiej połowie XV wieku*), jak też w warsztatach heraldycznych organizowanych dla uczniów tamtejszych szkół. Niektóre wystąpienia opublikowałam następnie w formie osobnych artykułów (np. *Ziemia przemyska w najstarszych polskich herbarzach*). Brałam czynny udział w wydawaniu reprintu mało znanej publikacji prof. Mariana Gumowskiego *Herbarz Polski*. Opracowałam wówczas postłowie zawierające życiorys autora i historię powstania tego nietypowego albumu.

Ważnym nurtem w badaniach regionalnych stała się historia Kościoła i kultury religijnej. Moje zainteresowania dotyczyły przede wszystkim najstarszych dziejów zakonów mendykanckich: dominikanów przemyskich i franciszkanów sanockich. Rezultaty badań przedstawiałam na konferencjach naukowych, a następnie publikowałam (*Święty Jacek Odrowąż i jego związki z Przemyślem; Przemyska figura Matki Boskiej zwana „Jackową”; Która z królowych Węgier i Polski była dobrodziejką franciszkanów sanockich: Elżbieta Łokietkówna czy Elżbieta Bośniaczka?*). Dzięki szczegółowym badaniom źródłowym możliwe było zweryfikowanie niektórych kwestii dotyczących początków pojawienia się tych zakonów na terenie Przemyśla czy Sanoka. Problemom współczesnej kultury religijnej poświęciłam artykuł pt. *Centrum Kultury Ekumenicznej w Myczkowiecch im. Jana Pawła II – wspólna pamięć i dialog kultur ponad podziałami*, opublikowany w monografii *Historia i dziedzictwo regionów w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX i XX w.* Z tym nurtem wiąże się również udział w międzynarodowej konferencji „Duchowieństwo i laicy – dwa światy czy jeden?” oraz wygłoszenie referatu pt. *Wpływ świeckich na obsadę niższych urzędów kościelnych w XV wieku (wybrane przykłady)*. Ponadto współpracowałam przy organizacji konferencji, a następnie wydaniu publikacji pt. *Święty Jan Paweł II – pierwszy doktor honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego*. Inne dokonania z tego zakresu zostały wymienione przy omawianiu współpracy z Archiwum Archidiecezjalnym w Częstochowie.

Ostatni nurt badań związany jest z monografią stanowiącą podstawę postępowania awansowego. Jak zaznaczyłam wyżej, praca nad funkcjonowaniem kancelarii królewskiej w okresie, gdy na jej czele stał kanclerz Jan Taszka, skierowała moją uwagę na aspekty polityczno-prawne jej działalności. Próbując głębiej dociec przyczyn, które doprowadziły w 1434 r. do elekcji i koronacji nieletniego Władysława III wbrew przyjętym za życia jego ojca ustaleniom prawnym, postanowiłam szczegółowo zrekonstruować i przeanalizować wydarzenia z tego okresu na podstawie źródeł. Bardzo krótki czas, jaki upłynął od momentu podjęcia decyzji o wyodrębnieniu wyników tych badań w osobnej monografii do jej powstania, spowodował, że w tym nurcie możliwe było opublikowanie artykułu *Królowa Zofia Holszańska i jej udział w przygotowaniach do zjazdu łuckiego w 1429 roku*. Kolejny artykuł pt. *Niewierność małżeńska królowej Zofii Holszańskiej w 1427 r. – prawda, pomówienie czy plotka polityczna? Próba rekonstrukcji wydarzeń na tle oskarżeń innych żon Jagielly* (obj. ponad 2 arkusze wydawnicze) został przyjęty do druku. Prace nad monografią Władysława III zaowocowały ponadto przygotowaniem roboczej wersji itinerarium władcy z lat 1434–1440, które w 2016 r. zostanie opublikowane w serii *Itineraria Jagiellonów*.

Mój dorobek naukowy po doktoracie obejmuje więc oprócz osiągnięcia wskazanego jako podstawa postępowania habilitacyjnego jedną monografię, jedno wydawnictwo źródłowe, jedną niewielką publikację zwartą i sześć publikacji pod redakcją lub współredakcją. Ponadto opublikowałam dziesięć artykułów w formie rozdziałów w monografiach oraz dwanaście w czasopiśmie naukowych krajowych i zagranicznych (m.in. w: „Czasopiśmie Prawno-Historycznym”, „Klio. Czasopiśmie poświęconym dziejom Polski i powszechnym”, „Roczniku Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, „Studiach Źródłoznawczych”, „Średniowieczu Polskim i Powszechnym”, „Wiekach Starych i Nowych” oraz lwowskich „Zapiskach Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki”). Jestem autorką dwudziestu siedmiu haseł w *Encyklopedii Rzeszowa* (wyd. 2). Napisałam również dwie recenzje, dziewięć not naukowych i dwa sprawozdania.

Uczestniczyłam w osiemnastu konferencjach naukowych, w tym pięciu międzynarodowych. Byłam członkiem komitetów organizacyjnych trzech konferencji naukowych, w trzech kolejnych pełniłam funkcję sekretarza. Byłam również sekretarzem sekcji „Dyscypliny nauk pomocniczych archeologii i historii wobec wyzwań XXI wieku” zorganizowanej w ramach V Kongresu Mediewistów Polskich. Wyniki badań prezentowałam na zebraniach naukowych, np. Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, jak również seminariach mediewistycznych w ośrodkach, w których odbywałam staże naukowe (UW).

Brałam udział w procesie powstawania i do 2012 r. byłam współredaktorem czasopisma „Limes. Studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej” wydawanego w Instytucie Historii UR od 2008 r. W tym czasie ukazały się trzy numery (ostatni podwójny), a nowe czasopismo zostało umieszczone na liście czasopism punktowych MNiSW (wykaz z 17 września 2012). W latach 2004–2010 wchodziłam także w skład komitetu redakcyjnego czasopisma „Kresy Południowo-Wschodnie” (Rocznik Regionalnego Ośrodka Kultury, Edukacji i Nauki w Przemyśle, od 2010 r. Przemyskiego Centrum Kultury i Nauki „Zamek”).

Na prowadzenie badań naukowych otrzymałam stypendium Fundacji Lanckorońskich. Dzięki temu mogłam przeprowadzić kwerendę archiwalną w Budapeszcie na Węgrzech (31 VIII–29 IX 2010). Odbylałam ponadto siedem miesięcznych staży naukowych w renomowanych polskich ośrodkach uniwersyteckich oraz kilka jedno- i dwutygodniowych staży w ramach umowy o współpracy bezpośredniej w Narodowym Uniwersytecie im. Ivana Franki we Lwowie (Ukraina), szerzej opisanych w zał. nr 7. Podczas pobytu na Uniwersytecie Preszowskim w Preszowie (Słowacja) w ramach Programu Erasmus „Uczenie się przez całe życie” (The Lifelong Learning Programme) wygłosiłam 5 godzin wykładów tematycznie związanych z naukami pomocniczymi historii i historią Rzeszowa (20–24 IV 2009). Działalność naukowo-badawczą starałam się w miarę możliwości godzić z licznymi funkcjami sprawowanymi w macierzystej uczelni (zał. nr 9), jak również inicjatywami podejmowanymi w ramach współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi (zał. nr 6). Wyniki badań wykorzystywałam ponadto w działalności dydaktycznej (zał. nr 5) oraz popularyzującej naukę (zał. nr 8).

Za osiągnięcia naukowe, w szczególności za wyróżniającą się pracę doktorską, otrzymałam nagrodę indywidualną Rektora UR. Praca ta została również wyróżniona przez Polskie Towarzystwo Heraldyczne w Konkursie im. Adama Heymowskiego na najlepszą pracę z heraldyki i dziedzin pokrewnych (2004).

W latach 2007–2011 byłam członkiem Komisji Historii Kobiet Komitetu Nauk Historycznych PAN, od 2005 r. jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Heraldycznego Oddział w Krakowie, a ponadto członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Rzeszowie. W 2015 r. weszłam w skład Kolegium Wydawców serii *Itineraria Jagiellonów* wydawanej przez Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN.

Mioletha Zentgraf